

COLLECTION OF RESEARCH PAPERS

of the 8th International Research and Practical Conference

**CHEMICAL TECHNOLOGY:
SCIENCE, ECONOMY AND PRODUCTION**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

VIII Міжнародної науково-практичної конференції

**ХІМІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ:
НАУКА, ЕКОНОМІКА ТА ВИРОБНИЦТВО**

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Фармак

ISSN 2786-4898

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Центральний науково-дослідний інститут
озброєння та військової техніки збройних сил України
Публічне акціонерне товариство «Фармак»
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

COLLECTION OF RESEARCH PAPERS

of the 8th International Research and Practical Conference

CHEMICAL TECHNOLOGY: SCIENCE, ECONOMY AND PRODUCTION

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

VIII Міжнародної науково-практичної конференції
**ХІМІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ:
НАУКА, ЕКОНОМІКА ТА ВИРОБНИЦТВО**

(м. Шостка, 27-29 листопада 2024 року)

Суми

Сумський Державний Університет

2024

УДК 66.01

Редакційна колегія:

Головний редактор Закусило Р.В., доцент кафедри хімічної технології високомолекулярних сполук, к.т.н., доцент.

Заступник головного редактора Павленко О.В., завідувач кафедри хімічної технології високомолекулярних сполук, к.т.н.

Відповідальний секретар Скуба Ю.Г. фахівець кафедри економіки та управління Шосткинського інституту Сумського державного університету.

Члени редакційної колегії:

Кравець В.Г. – професор кафедри хімічної технології високомолекулярних сполук, д.т.н., професор;

Худолей Г.М. – завідувач кафедри системотехніки і інформаційних технологій, к.т.н;

Тур О.М. – доцент кафедри економіки та управління, к.е.н.;

Тимофіїв С.В. – ст. викладач кафедри хімічної технології високомолекулярних сполук, к.х.н.;

Пригара І.О. – ст. викладач кафедри економіки та управління, к.е.н.

Збірник наукових праць VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Хімічна технологія: наука, економіка та виробництво», м. Шостка, 27 - 29 листопада 2024 року. – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 242 с.

ISSN 2786-4898.

Збірник містить наукові праці учасників VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Хімічна технологія: наука, економіка та виробництво», що складаються з узагальнених матеріалів науково-дослідних робіт науковців різних галузей виробництв та наукових закладів України.

У збірнику висвітлюються актуальні питання спеціальної хімічної технології і виробництва боєприпасів, утилізації відходів виробництв різних галузей, енергозбереження, моделювання технологічних процесів, соціально-економічні аспекти виробництва та природокористування в умовах війни.

Збірник корисний робітникам хімічної промисловості, науковим співробітникам, аспірантам і студентам спеціальностей хіміко-технологічного та соціально-економічного профілів, фахівцям інформаційних технологій виробництва.

Наукові праці учасників конференції подаються в авторській редакції.

© Шосткинський інститут
Сумського державного університету, 2024
© Сумський державний університет, 2024

МІСЦЕ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА В ПОТРЕБАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РАХІВНИЦТВА

І.В. Вареник, Н.М. Осадча

Шосткинський фаховий коледж ім. І.Кожедуба

n.osadcha@htcolledge.sumdu.edu.ua

i.varenyk@htcolledge.sumdu.edu.ua

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю удосконалення системи бухгалтерського обліку з метою його інтеграції до національного обліку країни та адаптації міжнародних рекомендацій щодо її побудови і використання з врахуванням сучасних соціально-економічних євроінтеграційних умов нашої країни, а також актуалізації існуючої інформаційної бази розрахунків кінцевих споживчих витрат домогосподарств. Метою дослідження є розробка науково-практичних рекомендацій з удосконалення та адаптації міжнародних рекомендацій щодо використання, з врахуванням сучасних соціально-економічних умов в Україні, існуючої інформаційної бази бухгалтерського обліку та застосування його методики при розрахунках кінцевих споживчих витрат домогосподарств в системі національного рахівництва.

Відповідно до поставленої мети вирішувались наступні взаємопов'язані теоретико-методичні та науково-практичні задачі:

визначення місця методики бухгалтерського обліку як елемента макроекономічного рахівництва в розділі обліку кінцевих споживчих витрат домогосподарств як основного макроекономічного показника, що характеризує життєвий рівень населення;

визначення величини і структури кінцевих споживчих витрат домогосподарств за допомогою ґрунтового аналізу існуючої інформаційної бази бухгалтерського обліку, яка використовується у практиці України;

обґрунтування методики і особливостей статистичного порівняння кінцевих споживчих витрат населення (домогосподарств) в Україні і зарубіжних країнах в межах Проекту міжнародних порівнянь ВВП.

Об'єктом дослідження є методико-статистичні підходи та бухгалтерський інструментарій оцінки кінцевих споживчих витрат домогосподарств.

Предметом дослідження є кінцеві споживчі витрати домогосподарств України.

Науковою новизною одержаних результатів дослідження є результати, що одержані особисто авторами і полягають у розробці наукових засад формування і використання облікових даних первісного бухгалтерського обліку як складової національного рахівництва у вигляді інструмента для оцінки кінцевих споживчих витрат домогосподарств, а саме одержано економічне обґрунтування інституційної природи кінцевих споживчих витрат через характеристики їх пізнавальних властивостей обліку доходів та заробітної плати і їх макроекономічного значення.

З огляду на це, питання адаптації міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та національного обліку на сучасні умови, привертають увагу праці науковців різних країн. Серед авторів слід насамперед, відзначити В.Хантке, І.Менге Б.Т.Рябушкіна, Г.Д.Кулагіну, Т.О.Хоменко. В Україні ці питання розглядалися в працях В.П.Анісімова, С.С.Герасименка, О.М.Гладуна, А.В.Головача О.П.Романюка та інших. Також ці питання висвітлювались в публікаціях співробітників Державного комітету статистики України – В.А.Головка, І.А.Іванченка, О.Ю.Беглової, Проте, на сьогодні далеко не всі питання можна

вважати розв'язаними, зокрема, у сфері вивчення розподільчої структури валового внутрішнього продукту (ВВП). Значні ускладнення залишаються з достовірністю даних первісного бухгалтерського обліку та статистичними проблемами визначення абсолютної величини, структури і темпів змін його найбільш вагомої частини – кінцевих споживчих витрат домогосподарств.

Проблеми структури, збалансованості і рівномірного зростання національної економіки та її складових (галузей, інституційних секторів, регіонів) завжди посідали чільне місце у світовій та вітчизняній економічній науці. Нагальність завдань комплексного опрацювання методологічних засад ринкової трансформації національної економіки незаперечно підтверджує актуальність нового, інституціонального підходу в економічній науці.

Особливої ваги цей підхід набуває для визначення стратегії переходу інтелектуальної економіки до євроінтеграційної системи. Адже саме інститути виступають провідниками та глибинною субстанцією ринкових відносин в економіці. Особливого значення набуває історичний досвід інституціональних підходів до питань удосконалення ринкової економіки таких видатних українських учених, як М.Бунге, Г.Симоненко, та інших, що працювали у напрямі політичної економії кінця XIX – початку XX ст. Значний інтерес до системних досліджень структури національної економіки, господарського механізму і його інституційного регулювання виникає після виходу фундаментальних досліджень Дж. Кейнса, Р. Фріша, Я. Тінбергена, Р.Стоуна, В.Леонтьєва та інших.

У тому ж напрямку з початку свого заснування Організація Об'єднаних Націй розпочинає роботи, спрямовані на проведення економічного аналізу становища різних країн за єдиною методикою, і, таким чином, сприяє систематичним дослідженням інституціонального інструментарію макроекономічних вимірювань – національного рахівництва, структури національних рахунків, підтримки економічної рівноваги та стабільності економічного механізму країни.

В Україні одним із нагальних завдань, що стоять перед економічною наукою, є дослідження значення, місця, ролі та принципів ведення рахівництва, застосування Системи національних рахунків як інструментарію дослідження економічного механізму країни з метою відповідності загальноприйнятій в європейській та міжнародній практиці системі обліку і статистики.

СНР є важливим інституціональним інструментарієм дослідження економічного механізму країни, що дає ключ до розуміння взаємозв'язку економіки на мікрорівні (діяльність малих економічних одиниць - таких, як сімейні господарства, ділові фірми і урядові установи) і загальноекономічних явищ (інфляція, зайнятість, економічне зростання, яке включає створення національного і внутрішнього продукту). Також СНР створює міцну основу для оцінки управлінських рішень, що приймаються у сфері економічного механізму країни, окремих законодавчих актів з точки зору їх впливу на великомасштабні економічні явища в їх взаємозв'язку у сучасній економіці[1].

У цьому контексті особливо очевидною є необхідність по-новому осмислити ті сталі зв'язки, що склалися в ході економічного розвитку країни, міжнародного соціально-економічного буття та співробітництва, а також нові детермінанти розвитку, які визначають параметри соціально- економічної діяльності, враховуючи зростання значення програмно-цілевих факторів розвитку, що опосередковуються у діяльності різноманітних інститутів суспільства. Це, природно, потребує кардинальної зміни розуміння всього економічного обороту економічного

механізму, соціально-економічних процесів, їх обліку і аналізу. В цілому світовий досвід використання СНР в системі господарювання дає позитивну оцінку обліку господарських операцій на всіх рівнях економіки.

Місце бухгалтерського обліку в методичних прийомах Система національних рахунків є важливим елементом у сфері оцінювання ефективності економічної системи та можливостей її інтеграції в європейському просторі. Національні рахунки є засобом аналізу, оцінювання, планування та прогнозування економічних результатів сфери економічного механізму країни. Суспільний розвиток, зміна економічних систем вимагає удосконалення усіх сфер господарювання[2].

Перехід України відносини євроінтеграції потребує докорінного удосконалення процесу макроекономічних вимірювань згідно світових вимог. Але зробити це миттєво неможливо. Цей процес має тривалий еволюційний характер. Для того, щоб прискорити його, не порушуючи внутрішньої сутності, необхідно засвоїти практичний досвід, накопичений країнами з розвинутою економікою, та запровадити міжнародні стандарти обліку і статистики, з урахуванням позитивного національного досвіду.

Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних дослідників засвідчує, що на сьогоднішній день в економічній науці сформовано широку концептуальну матрицю теоретичної репрезентації трансформаційних процесів економіки. Господарська діяльність весь час зазнає змін згідно розвитку економічних систем. На думку сучасних дослідників, адекватному сприйняттю багатьох понять, що позначають соціально-економічні зміни, нерідко заважають міфи та ідейно-політичні стереотипи, притаманні відповідним епохам [2]. Перехід від однієї економічної системи до іншої характеризується відповідними змінами у сфері господарських відносин, змінами методик обліку результатів господарювання. Оцінка наслідків трансформаційних процесів в економіці пояснює необхідність змін моделей національного рахівництва відповідно діючій економічній системі з метою якісного її оцінювання.

До цього часу серед вітчизняних та зарубіжних науковців існує проблема розуміння самої сутності трансформації економічних систем, що заважає досконалості рахівництва та обліку результатів господарювання. Палітра існуючих підходів є досить широкою: від трактування трансформацій як руху, що описується певними змінами окремих характеристик макроекономічних систем (різної інтенсивності, глибини, тривалості), безперервної зміни станів, розвитку, до визначення системних перетворень як дискретного перебігу радикальних трансформацій, а не процесу якісних змін [3].

Найзагальнішим поняттям, яке відображає трансформацію економічної системи, є її розвиток – поступовий, спрямований та закономірний процес взаємопов'язаних кількісних та якісних перетворень [2], результатом якого і є сучасна економіка. Сучасна економічна література здебільшого однобічно тлумачить категорію «економічна система». Так, у «Великому економічному словнику» вона характеризується як «структура економічного простору, за якої приватна система управляється ринковим механізмом, а суспільні інститути і уряд, спираючись на ринковий механізм, впливають на економіку шляхом директив і податкової політики» [2]. У «Сучасному економічному словнику» така економіка розглядається як економіка країни, у якій поєднуються ознаки ринкової та соціальної економічних систем.

Українські економісти визначають сучасну економіку як «економічну систему, в якій регулювання економічних процесів здійснюється як ринком, так і державою без вирішальної переваги одного з них» [3]. Колектив англійських вчених стверджує, що така економіка є системою, в якій поєднується наявність конкуруючих приватних підприємств з певним ступенем централізованого регулювання [2]. Таким чином, вітчизняна сучасна економіка – це модель соціально-економічного розвитку, що передбачає поєднання приватної і державної типів і форм економічної власності, державного, монополістичного і ринкового механізмів регулювання, проведення інституційно-соціальних реформ та національного економічного планування з метою побудови ефективного механізму.

Однією із головних цілей трансформації української економіки є становлення конкурентно-спроможної ринкової структури із збалансованим розвитком державного та приватного секторів, підвищення якості життя і добробуту народу, а звідси удосконаленням застосування інтегрованої методики бухгалтерського обліку, статистики та макроекономічного національного рахівництва в цілому.. У цьому напрямі результати трансформаційних процесів мають активізувати можливість моніторингу господарських операцій та їх наслідків, відображати їх в найповнішій мірі, що, насамперед, базується на необхідності реформування національного рахівництва як складової економічного механізму. Особливості розвитку економіки, формування соціально-орієнтованої економіки вимагають удосконалення процесу обліку операцій господарського механізму країни.

Кінцевою метою трансформації перехідного суспільства в Україні є створення умов для переходу до ефективної економічної системи, яка б забезпечувала оптимальні темпи зростання ВВП та високий життєвий рівень населення [4]. Проблема нашої економіки, в першу чергу, полягає не в тому, щоб швидко перейти до європейських засад, а в переході від економіки, що базується на екстенсивному способі розвитку, шляхом інтенсифікації виробництва до економіки, основу якої складають найновіші технології, високий рівень науки в поєднанні з високим загально-світовим рівнем. Саме на цій основі ми повинні побудувати новий економічний механізм та дати оцінку його дієвості, застосовуючи принципи національного рахівництва.

Існує думка, що економічний механізм – це сукупність форм і методів господарювання. Також економічний механізм вчені розглядають як узяті в єдності всю сукупність облікових, економічних, організаційно-правових, морально-політичних та інших засобів впливу держави на суспільно-виробничі відносини, на процес виробництва [4]. В «Економічній енциклопедії» економічний механізм визначається як «сукупність економічних структур, інститутів, форм і методів господарювання, завдяки яким здійснюється ув'язування і узгодження суспільних, групових і приватних інтересів, забезпечується функціонування й розвиток економіки [3]. Очевидною є потреба організації та підтримки обліку господарських операцій економічного механізму як способу організації суспільного виробництва із властивими йому формами і методами, економічними стимулами і правовими нормами.

Таким чином, економічний механізм – це сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів керування, а також правових норм, за допомогою яких реалізуються діючі у конкретних умовах економічні закони, процес відтворення [2]. Економічний механізм – це система управління народним господарством за допомогою сукупності основних форм, методів і важелів управління народним

господарством шляхом використання економічних законів, розв'язання суперечностей економічної системи, реалізації відносин власності, а також розвитку людини та узгодження найважливіших інтересів суспільства [3].

Місце та значення бухгалтерського обліку в системі загального національного макроекономічного рахівництва вочевидь має достатню сутність та необхідність подальших досліджень. В умовах євроінтеграції це питання є досить актуальним.

У роботі обґрунтовані пропозиції враховувати в методиках обліку як окремі домогосподарства студентів, які під час навчального року мешкають окремо від батьків (у гуртожитках, або орендують житло) і тому вимушені самостійно вести господарство (витрачати ресурси, в тому числі окремо харчуватися). В Україні їх чисельність становить 430 тис. осіб (або близько 1% всього населення). Але у вибіркового обстеженні домогосподарств вони не розглядаються як окреме домогосподарство. В той час, як при Всеукраїнському переписі населення 2020 р. вони враховувались як окреме домогосподарство. І тільки починаючи з січня 2018 р. – вони почали враховуватися Держкомстатом України.

Список літературних джерел.

- 1.Бесєдін В.Ф.Макроекономічна політика, прогнозування і державне регулювання економіки // . Економічний вісник. 2018. №1. С.62-68.
2. Вілкул Ю.Г. Ринкова економіка і держава: макроекономічний аспект. Кривий Ріг. Мінерал. 2003. 542 с.
- 3.Гончар Н.Ю. Макроекономіка та мікроекономіка. Київ.КНЕУ.2006. Т.3.145с.
4. Давидов Г. М. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2002. с.88